

MIN ÄMBETSBERÄTTELSE FÖR TIDEN 2005-2009 MED HÄNSYN TAGEN ÄVEN TILL TIDEN FÖR FÖRRA PRÄSTMÖTET 2003

Ingenting är som det alltid har varit. Vi lever i ständig förändring och påverkas av samtidens starka strömmar. Det är inte lätt att förhålla sig till dem. Ibland njuter vi när livet stilla flyter fram. Ibland märker vi att det går fort, ibland inte. Som när jag för första gången skulle bjuda ut min älskade i roddbåt ut på Lule älv. Det var tidigt 1970-tal och jag var ung och stark.

Med ryggen mot fören och ovan som roddare, njöt jag av styrkan och effekten i mina årtag. Ända tills flickan i fören ropar: "Vad är det med vattnet där framme?" Jag vänder mig om och ser vågorna och skummet. Med en inte alltför väl dold panik förstår jag varför det går så lätt att ro. Jag inser att vi är på väg in i en fors. Jag vänder båten och börjar frenetiskt ro motströms. Men båten rör sig inte framåt. Att ro motströms kräver sin man. Jag inser att det gäller att ta sig över till lugnare vatten på andra sidan. Väl där och med vatten upp till midjan drar jag så båten uppströms med min dam i båten. Det måste ha sett sällsamt ut. Det är inte lätt att gå mot strömmen.

Hur det gick sen? Jo, vi gifte oss och det håller än. Men en möjlig lärdom att ta med sig ut i livet kunde vara: öva först i lugna vatten. Tids nog kommer forsar. Men hur livets älv far fram väljer vi inte alltid. En annan lärdom är att det är farligt att obetänksamt följa strömmen, liksom det är svårt att ensam gå emot strömmen.

Det är nog lättare att vara lax än roddare när det är motströms. Glada laxar simmar motströms. Döda sillar följer med. Kyrkan är satt i en värld av förändring och har stundom att följa med i den goda strömmen, stundom att kämpa mot strömmar som leder fel. Men aldrig bete sig som döda sillar, som upprepar att det vara bättre förr. Svårigheten är att kunna urskilja den ena trenden och strömmen från den andra. Det som krävs är att hålla sig vid liv. Och med klokhet sprattla sig fram, ömsom medströms ömsom motströms som glada laxar.

Kontexten

När vi samlas till präst- och diakonmöte är vi mitt uppe i den allvarligaste ekonomiska krisen sedan andra världskriget. Klyftan mellan de som har och de som inte har, har successivt växt efter det senaste prästmötet. Den senaste tidens bonusdebatt är bara ett i raden av tecken på osund snedfördelning och utlöser med rätta folkets vrede. Nu heter problemet bonus. För några år sedan utlöstes fallskärmar. Uppfinningsrikedomen är stor, när det gäller att se om sitt hus. Som kyrka är vi kallade att ställa dem som hamnar i kläm i välfärdssamhället i fokus, en uppgift som inte kommer att minska. Därför behöver vi skärpa vår blick och fråga oss: var går Jesus fram idag?

Att vi lever i en globaliserad värld bli allt mer påtagligt - inte bara i en tid av stora klimatförändringar och ekonomisk sammanbindning över kontinenter. Det märks också när man rör sig på gator och torg i stiftets större städer. Människor möts tidigt över

etnicitetsgränser och det blir uppenbart att världen har kommit till Södermanland och Närke. På landsbygdens möter man däremot sällan personer med annan kulturell bakgrund. Det okända riskerar att bli ett hot och främlingsfientligheten att gro.

Ett problem vi kommer att drabbas av är den kyrkliga ekonomins tillbakagång, som vi räknar med kommer 2011 och följande år. Inför denna verklighet finns det anledning för församlingar att vässa sin diakonala spetskompetens och reflektion, så att man inte beträder den oreflekterade avvecklingens väg.

Människan är inte endast en ekonomisk varelse utan också en social. Sociologer och statsvetare talar om nödvändigheten av socialt kapital. Den nordiska samhällsmodellen med relativt höga skatter, stor gemensam sektor, kollektiva lösningar kombinerad med folkrörelsernas aktiva engagemang i samhällsbygget förändras successivt. Vi är nu en del av EU och över partigränser märks i vårt land en öppenhet för och önskan om ideella föreningars och aktörers medverkan inom framför allt den sociala sektorn. Svenska kyrkan är inte längre statskyrka, och är därför numera en del av den ideella sektorn. Vi behöver noga reflektera över när det är för kyrkan berättigade uppgifter och när det är något att avstå ifrån.

För snart tio år sedan skildes kyrkan från staten. Uppdelningen kyrka-stat känns redan föråldrad. I det mångkulturella samhället är det snarare religion och samhälle som står i ömsesidig relation, men sekulariseringen fortsätter.

Sekulariseringen har väl ännu inte gått så långt, som den skildras i Torgny Lindgrens underfundiga roman *Norrländsk akvavit*. När före detta väckelsepredikanten Olof Helmersson, som gått och blivit ateist, kommer för att avkristna sin ungdoms väckelsebygd, så kommer han i oförättat ärende. Han finner bara två trogna. I övrigt har tron redan dött ut. Är det ett helt osannolikt scenarium för våra trakter?

Under 2000-talet har en ny form av antireligiös rörelse väckts till liv. I Sverige har det skett som ett återvändande till Hedenius-traditionen i profanhumanisternas gestalt. De delar sin livsåskådningsövertygelse med företrädare från andra länder, som Richard Dawkins och Christopher Hitchens m. fl. Men det moderna motsatsparet tro – förnuft är knappast helt relevant i en senmodern tid, där förnuftsbegreppet inte alls är så entydigt som under Hedenius dagar. Snarare behöver religionen och alla former av livsåskådningar, inklusive ateistiska, utsättas för kritisk granskning. Religion är till sitt väsen social och får inte skyddas i reservat, inte heller en ateistisk livsåskådning. Och för en kyrka finns ingen anledning att rädas förnuftiga argument. Vi tror ju på himmelens, jordens och förnuftets skapare.

Enligt sekulariseringshypotesen skulle religionen dö ut med tilltagande modernisering. Men det finns en motsatt trend. Vi kan konstatera att idag märks en global religiös vitalisering, som i någon mån påverkar oss också här i Sverige, något för oss som kyrka att fånga upp.

Svenska kyrkan och kyrkorna

Vid årsskiftet har det gått tio år sedan kyrkans band till staten lossades på allvar. Förändringen blev knappast dramatisk men kan i historiens ljus visa sig vara mer avgörande än vad den idag tycks vara. Fortfarande finns det ett kvardröjande kommunalt tänkande i församlingarna, och partipolitiseringen har knappast som helhet blivit mindre. Den som vill hävda att ett särmärke för en folkkyrka är att den styrs av politiska partier har mycket att bevisa. Så är det inte i våra nordiska systerkyrkor, inte heller hos våra anglikanska trossyskon. Inte heller ett enigt biskopsmöte 1929 ville att kyrkans demokratiska organisation skulle utformas utifrån ett politiskt partisystem. På lokal nivå betyder de olika nomineringsgruppernas beteckningar och program inte så mycket. Man kommer överens. Det viktiga måste vara att man förstår kyrkans ärende, inte vilken gruppbeteckning man har. Det är framför allt på kyrkomötesnivå kopplingen till de politiska partierna tydligast går i dagen.

Den befarade medlemsminskningen efter skiljandet från staten blev inte så stor, och den nedåtgående kurvan har snarare planat ut något. Emellanåt tycker jag mig finna en alltför stor upptagenhet vid medlemsminskningen. Om stor koncentration läggs på att stoppa utträden visar man därigenom också att man främst har ett defensivt program. Det mest angelägna är snarare att fördjupa och utveckla ett församlingsliv, som bjuder bröd för de som hungrar och möter människor i deras frågor och reella nöd. Utmaningen för oss kyrkans företrädare är att leva nära marken och fast förankrade i vår tro och vårt hopp, och att bereda plats för de unga. Den verkligt oroande erfarenheten efter alla mina församlingsbesök är att de unga saknas i gudstjänsten och beslutandeförsamlingarna. Vem skall föra tron vidare till kommande generationer, om de som nu är unga om några år bara är passiva medlemmar eller har lämnat kyrkan?

Vi har sannerligen inte levt i ekumenikens årtionde, detta 2000-talets första decennium. Ändå har vår kyrka tecknat en ny ekumenisk överenskommelse med Svenska Missionskyrkan. Men inga samarbetsavtal har ännu tecknats i vårt stift. När frågan ställs vilka kyrkor man samverkar med på orten, svarar kyrkoherdarna allt oftare att det inga finns att samverka med. Det är ett allt vanligare svar. Bönhus och kapell stängs, och gamla frikyrkoförsamlingar läggs ned eller slås samman.

Den andliga geografin i landet som helhet är under omdaning och nya lite oväntade konstellationer av evangelikala, katolska och ortodoxa kristna undertecknar gemensamma upprop och utformar manifestationer. Pingstvännen, medlemmar i vår kyrka och katoliker möts i bön och andlig fördjupning under pilgrimshelger. OAS samlar årligen tusentals till sommarkonferenser. Till Evangeliska frikyrkans ungdomsläger *Frizon*, förlagt till i Torp i vårt stift, samlas årligen 5000 ungdomar till kvalificerad ungdomsmusik, undervisning och gemenskap under en augustivecka. Där hittar man också ungdomar från Svenska kyrkans sammanhang, onekligen ett eggande och utmanande exempel för vårt stift.

Strängnäs stift

Strängnäs stift är en del av den universella kyrkan. Vårt stift har ett utvecklat vänstiftsarbete. Sedan 2003 har våra vänstiftskontakter utvecklats på flera olika sätt. Relationen till *Evangelical Lutheran Church in Jordan and Holy Land* är oerhört viktig för båda parter. För oss är det en stor ynnest att ha relation till en luthersk kyrka i staden där allt började. För palestinierna är varje västerländsk kontakt viktig, inte minst med Svenska kyrkan som under årtionden stött kyrkan, nu senast med en 30-miljoners byggprojekt på Olivbergets sluttning. Förra veckan kom jag själv hem från denna kyrkas 50-årsjubileum. Och nästa år inbjuder vårt stift deras prästfamiljer med biskop Munib till en återhämtningsvecka i vårt stift.

Våra relationer till den anglikanska *Truro diocese*, Cornwall har gått på sparlåga några år, men i höst kommer den nyss installerade biskopen Tim Thorton med medarbetare på besök. Då dras riktlinjer upp för det framtida samarbetet.

I ett stift med många sverigefinländare, 8% av befolkningen har finsk bakgrund, är det självklart att uppehålla vår relation med *Tammerfors stift*. För en tid sedan avslutades ett samarbetsprojekt "Urban Faith Project" mellan Manchester diocese, Tammerfors hiippakunta och Strängnäs stift. Vårt stift representerades av medarbetare och förtroendevalda från Södertälje.

Sedan 2003 har vi tillsammans med vårt norska vänstift *Tunsberg bispedøme* genomfört den största gemensamma vänstiftssatsningen, en själavårdsutbildning i samarrangemang med St Lukas och det norska själavårdsinstitutet Modum Bad. 24 präster och diakoner från vårt stift har i två kursomgångar genomgått en kvalificerad tvåårig själavårdsutbildning. Utbildningen har på ett fruktbart sätt kombinerat två själavårdstraditioner, där S:t Lukas med en mer psykodynamisk inriktning mötte en genomarbetad teologisk själavårdstradition. Resultatet blev synnerligen lyckat och fortsätter nu som ett samarbete på nationell nivå i Sverige och Norge.

Gränsen mellan andlig vägledning och själavård är inte knivskarp. Allt oftare tar vi i vår kyrka intryck från ignatiansk vägledningstradition. Ett försök har gjorts i vårt stift att utarbeta en modell för andlig vägledning. Fyra omgångar har genomförts och c:a 30% av diakonerna och 10 % av prästerna genomgått programmet. Att delta i detta program ger inte bara möjlighet för egen uppbyggelse, utan ger också ingång till en metod som är tillämpbar i församlingsarbetet. Om vi som ämbetsbärare skall kunna förmedla det unika, evangeliet om Jesus Kristus, måste det få chans att djupna och bli personligt. Andlig vägledning, i vilken form man nu än tillgodogör sig den, är fundamental för att kunna utöva sin uppgift som präst och diakon.

Om Domkyrkan med det närbelägna stiftskansliet är stiftets ena centrum, så utgör Stiftsgården Stjärnholm sedan drygt ett halvt sekel tillbaka ett andra centrum. Enligt stiftelsens stadgar ska gården vara centrum för stiftets barn och ungdom, en mötesplats för kyrka, samhälle och kultur, samt en miljö för utbildning, gudstjänst, andlig förnyelse och

själavård. När stiftets församlingar 1995 ställdes inför två alternativ, valde man med förkrossande majoritet att satsa på en dyr och omfattande renovering med tillbyggnad. Femton år senare behövs en medvetenhet i församlingarna om vikten att utnyttja gården. Det är visserligen en modern konferensanläggning, men församlingarnas läger och kursdagar behövs på gården för att stiftsgårdsprägelns skall behållas, ja för att gården över huvud taget skall kunna behållas.

Sedan förra prästmötet år 2003 har 30 präster vigts i Strängnäs domkyrka, 10 män och 20 kvinnor. Av dessa var 18 präster under 30 år när de vigdes. Medelåldern vid vigheten var 30 år för kvinnor och 34 år för män. Rekryteringen av präster sker huvudsakligen via församlingsarbetet, vilket är glädjande. Ofta har man före studierna arbetat i församling, deltagit i församlingsverksamhet eller ungdomsarbetet.

Under samma tid har 23 diakoner vigts i Strängnäs domkyrka, 20 kvinnor och 3 män. Endast en av dessa var under 30 år. Medelåldern för kvinnor var 43 år och för män 48 år. Med andra ord har de flesta ofta en tidigare yrkeskarriär bakom sig.

I vår lutherska tradition har vi starkt betonat den yttre kallelsen. Den naturligaste vägen för kallelsen att nå en blivande präst och diakon är att den först sker i församlingen. Därför är det en viktig uppgift för er diakoner och präster att bära med er frågan: Finns någon i vår församling, som skulle passa till präst eller diakon? Eller pedagog och kyrkomusiker? Om jag prövar denna fråga inför Gud och mig själv är det sedan dags att ställa en öppen fråga till den det gäller. Det kan bli avgörande i en människas liv. Men allt vilar inte på era axlar. Efter intresseanmälan till stiftet vidtar, som ni vet, ett omfattande rekryteringsarbete för att pröva kallelse och lämplighet.

Församlingarnas liv

Mellan åren 2003-2008 har c:a 2000 (2028) personer inträtt i Svenska kyrkans församlingar i Strängnäs stift och c:a 27 000 (27 035) personer har begärt utträde, vilket betyder att siffran för utträden nu ligger under en procent, närmare bestämt 0.8 %.

Ett av de viktigaste underlagen till min reflektion över församlinglivet i Strängnäs stift är de ämbetsberättelser som kyrkoherdarna avgivit. Jag utgår också ifrån egna intryck från visitationer, möten ute i församlingar, sammanträden etc. Ett väsentligt ingrepp i många församlingars liv har varit sammanslagningar till större enheter, inte minst de som kommer att ske nu vid årsskiftet 2010. Flera viktiga principiella frågor väcks. Från stiftsorganisationens sida pågår nu ett utvärderingsarbete av de genomförda sammanslagningarna. Eftersom de flesta *inte* skett utifrån pastoralteologiska överväganden, är det nu av yttersta vikt att just den aspekten belyses.

På de ställen där församlingssammanslagningar har genomförts har gudstjänsterna minskat, en oro för centralisering förmärks liksom marginalisering av den lilla församlingen. Men resultatet är inte helt entydigt. Några vill ta ansvar för sockenkyrkan och skapa ett

engagemang, som är baserat på att man på frivillig basis tar på sig ansvar för bygdens kyrka. Och naturligtvis har syftet varit att få bättre beslutsvägar och tydligare organisation.

Gudstjänst

Gudstjänsten är församlingens centrum. Så står det i Kyrkoordningen. Detsamma går igen i många församlingsinstruktioner. Vad innebär det? Och hur förstår församlingarna relationen mellan söndagskyrka och vardagskyrka? Många uttrycker att däremellan finns en spänning, ja till och med ett sår att leva med. Andra vill varna för att spela ut vardagskyrka och söndagskyrka mot varandra. Vardagskyrkan har ett värde i sig, menar man.

Problemet blir smärtsamt och tydligt när församlingens anställda medarbetare inte regelbundet deltar i gudstjänstlivet. Utifrån ämbetsberättelserna uppskattar jag att mer än hälften av medarbetarna inte deltar regelbundet i församlingens gudstjänstliv. Det kan finnas tunga skäl att ta hänsyn till. Många pendlar och delar gudstjänstgemenskapen där man bor, andra brukar anföra familjeskäl. Men det går inte att bortse från, att detta är en stor problematik att ta på allvar. Hur skall unga människor finna det angeläget att gå till gudstjänsten om inte församlingspedagogen eller ungdomsledaren finns med? Hur skall diakonen kunna bära vardagens nöd in i gudstjänsten om man vanligtvis firar gudstjänst på annat håll, osv?

Enligt kyrkoherdarna märks små förändringar i den konkreta utformningen av gudstjänstlivet sedan 2003. Man kan skönja en ökad delaktighet i gudstjänsten och i planeringen inför gudstjänsten. Både anställda och lekmän har möjlighet att medverka i gudstjänsten i mer än 90 % av församlingarna, vilket är en förvånansvärt hög siffra. Ambitionsnivån är dock olika.

Sedan senaste prästmötet 2003 har antalet gudstjänstbesök minskat för alla former av huvudgudstjänster. Undantaget är söndagsgudstjänsten och söndagsmässan, som ligger på ungefär samma nivå. Men den finns heller inte så ofta. Högmässogudstjänsten har minskat mest, och är nog en gudstjänstform som hör gårdagen till. Högmässan är den vanligaste formen av huvudgudstjänst i vårt stift, och hade 135 000 gudstjänstbesök år 2003 och har successivt minskat. Intressant nog har gudstjänstbesöken för högmässan ökat det sista året med flera tusen och ligger nu på 124 000 gudstjänstbesök. Jag tror inte att huvudgudstjänsten skall gestaltas i ett antal olika former, snarare behövs en genomarbetad högmässa med stor delaktighet. Om detta har jag som ni vet skrivit i mitt herdabrev.

Söndagsskolans glansdagar inträffade på 1950-talet. Sedan dess har den näst intill försvunnit. På senare år har några församlingar återinfört eller försökt återinföra söndagsskolan, men nu under gudstjänsttid. Enligt kyrkoherdarnas uppgifter förekommer söndagsskola i 13 pastorat, dock inte varje söndag på varje ort.

Omkring de kyrkliga handlingarna utvecklas en tendens till privatisering, tex ökad önskan om profan musik och vissa nya seder. Antalet döpta minskar successivt och ligger nu på c:a 50%

av antalet födda. Vigslar och begravningar ligger däremot på en tämligen konstant nivå under perioden.

Sammantaget är det inte betryckta kyrkoherdar som beskriver sina församlingars gudstjänstliv. De ger en mängd lokalt färgade exempel på hopp, inte minst de som troget kommer söndag efter söndag, ett engagemang för det allra viktigaste. Det som bekymrar är hög medelålder och en minskad gudstjänstkärna.

Undervisning

Vår kyrka döper barn. Vi tror att Jesus vill det, liksom att dopet skall följas av lärande (Matt 20:18-20). Majoriteten av kyrkoherdarna betonar föräldrarnas huvudansvar, medan församlingen har en stödjande roll. Men hur skall föräldrarna kunna delge sina barn dopets innebörd, om inte församlingen är dem till hjälp i uppgiften? Många efterlyser hjälp i detta arbete och jag tror att här ligger en utmaning till ömsesidigt stöd, där stiftet också har en viktig uppgift.

Utmaningen är inte ny. År 1859, för 150 år sedan hölls prästmöte i Strängnäs. TD, kontraktsprosten och kyrkoherden i Örebro Gustaf Wilhelm Gumaelius talade över ämnet: *"Några frågor rörande Svenska Kyrkans närvarande tillstånd, med anledning af de oroligheter som inom dess sköte sig yppat."* Han skriver:

"Förr, då fromhet och christlig tro, i förening med ren bibelkunskap bodde i hemmen, äfven i de ringaste hyddor, och föga annan insigt än christendoms-kunskapen för allmogen fordrades, kunde den första undervisningen i Christi lära der bäst meddelades".

Tanken med församlingens gruppverksamhet har varit att barn och unga skall fortlöpande, allt efter ålder och mognad, kunna erbjudas varierande gruppaktiviteter från de yngsta upp till konfirmations- och ungdomsåren. Den strukturen luckras allt mer upp. Barntimmarna finns i viss utsträckning kvar på landet, men har lidit stort avbräck sedan den allmänna förskolan infördes. Miniorer och juniorer finns, men kompletteras med andra former som riddarskola, scouter, äventyrsgupper, skapargrupper etc. Fantasin skapar nya innovationer.

Öppen förskola och familjecentral i samarbetet med kommunen utgör exempel på detta. Osäkerheten är dock uppenbar om detta är diakoni eller undervisning. Bäst kanske det kan beskrivas som familjearbete. Och det gäller att göra något kvalificerat och bra av det. Här har kyrkan en chans att nå barnen via föräldrarna. Det måste rimligen vara kungsvägen. Och en stor utmaning som många församlingar redan tagit.

En annan modell att följa upp dopet, när barnen inte längre kommer till kyrkans gruppverksamhet och även nå barn som inte är döpta, är att satsa på de stora högtiderna. Julvandringar och påskvandringar för skolklasser men även vandring i allhelgonatid utvecklas

med stor fantasi och engagemang. Över huvud taget tycks församlingarna ha goda upparbetade kontakter med skolan. 90 % av pastoraten säger sig ha ett utvecklat samarbete.

Konfirmationen befinner sig på ett sluttande plan och för första gången på länge finns en marginell uppgång. Var fjärde ung 15-åring konfirmeras i stiftet. Vårt stiftsprojekt har troligen bidragit till att bromsa den negativa utvecklingen, men vi skall fortsatt möta utmaningen. På några ställen i stiftet har trenden vänt, och det med besked. Ofta hör det samman med att det finns någon eller några eldsjälur liksom en utvecklad skolkontakt. En av orsakerna till den nedåtgående trenden kan ha varit att prästerna inte varit så engagerade i konfirmandundervisningen. I enkätsvaren från kyrkoherdarna visar det sig att prästerna numera ingår i konfirmandarbetslaget. Detta var inte lika självklart för en 5-6 år sedan. Denna positiva utveckling bekräftas också av stiftsmedarbetarna.

Utmaningen framöver ligger bl a att hålla engagemanget och kvaliteten uppe fast konfirmandgruppen inte är så stor. Vidare behövs samverkan över pastoratsgränser, inte minst för att kunna erbjuda undervisning för ungdomar med funktionshinder. Vi får inte nöja oss med att bara nå motiverade ungdomar, utan måste alltid försöka nå fler. Barnkullarna blir allt mindre och fast procentsatsen är densamma krymper konfirmandgruppen. Risken är att raset kan bli stort om gruppen blir för liten och att vi bara står med en handfull konfirmander om 10 år.

Om skolan och konfirmandundervisningen hade Gumelius också något att säga för 150 år sedan, när nu hemmen inte klarade bibelundervisningen fullt ut. Hans tes är att det först sker en avkristning i hemmen, som ger folkskolans kristendomsundervisning en större betydelse. Här gavs den undervisning som hindrade en uppväxt i

"fullkomlig råhet och okunnighet, intilldess vid nattvardsläsningens början presten fick öfvertaga det ofta föga hugneliga, ofta äfven rent af otacksamma kallet, att bereda dessa alldeles oförberedda unga personer till sin första nattvarsgång och derigenom till inträde i lifvet, ibland dess många frestelser och faror"

Hur ser det ut efter konfirmationen? Finns miljöer för växt i tro? Kyrkoherdarna anger att det i nästan 40 % av församlingarna finns någon form av ungdomsgrupp. Svenska kyrkans unga har, sett över hela riket, sedan starten 1993 minskat från c:a 24 000 till att idag omfatta 15 000 medlemmar, en minskning jämförbar med andra barn- och ungdomsförbund. I Strängnäs stift har Svenska kyrkans unga gått från drygt 1200 medlemmar till 500, varav drygt 300 är mellan 13-25 år. Det tycks vara fler ungdomsgrupper i församlingarna som inte tillhör Svenska kyrkans unga än de som är anslutna.

Men det förekommer också andra former av ungdomsarbete som ungdomskör, läger, resor etc. Ett stort ungdomsarbete sker genom att 300 ungdomar sjunger i kör och över 1000 barn. Ett stort ungdomsarbete idag i Svenska kyrkan är "unga ledare", dvs medarbetare i konfirmandarbetet. Så också i vårt stift. Många ungdomar får ytterligare en chans till

undervisning - ett eller flera år - men nu utifrån att man anförtrotts att vara ledare. Detta är något att verkligen glädjas åt.

Den öppna verksamheten får ej heller förglömmas. För många ungdomar passar inte gruppverksamhet. Men frågan är om, och i så fall hur, den öppna verksamheten kan benämnas dopundervisning. Från stiftets sida har vi beslutat om ett treårigt ungdomsprojekt som skall ta sikte på fördjupning, ungdomsdiakoni och ett meningsfullt inflytande i församlingens liv redan idag och inte bara i en fjärran framtid, då det kan vara för sent.

Den organiserade trosundervisningen för vuxna förekommer i hälften av pastoraten i form av bibelstudier, i en fjärdedel av pastoraten i form av Vuxenkatekumenat och i några pastorat i form av Alfakurser. Även andra former förekommer. Inom detta område finns mycken osäkerhet, och det saknas ofta i församlingarna en genomtänkt undervisning för vuxna. Vi behöver en undervisning som förändrar.

Diakoni

Ungdomars problem och livssituation utgör ett av de största diakonala behoven. Flyktingars och asylsökandes behov märks också tydligt i denna del av landet, särskilt i de större städerna. Familjeproblem av olika slag anförs också som ett exempel på påtaglig nöd. Men när församlingarnas diakoni tecknas är det ändå rätt traditionell diakoni som beskrivs.

Samverkan sker med olika samhällsinstitutioner. Denna samverkan tycks öka liksom efterfrågan på kyrkans kompetens. Samverkan sker också i viss utsträckning med andra kristna kyrkor inom det diakonala området.

När det gäller kyrkans ansvar för flyktingars och asylsökandes livssituation, är diakonen till hjälp vid kontakt med myndigheter eller för att slussa vidare till lämpliga kontakter. Trots att vissa församlingar gör en stor insats, kan det överlag sägas vara en liten del av det ordinarie diakonala arbetet.

De församlingar som har en anställd diakon har förhållandevis otydliga beskrivningar för uppgiften. Ofta blir det en uppräkningslista av traditionella uppgifter som hembesök, samtal, stöd till enskilda, äldreverksamhet etc. På några platser benämns mer organisatoriska och nätverksskapande uppgifter. Diakonerna tenderar att få skapa sina egna uppgifter. Det blir svårartat om församlingarnas förväntningar står i en spänningsfull relation till diakoners utbildning om vad diakoni är.

Ibland kommer diakonerna själva i utsatta situationer där han/hon behöver uppbackning. Det kan handla om möten med människor som aktualiserar större sociala orättvisor, flyktingars livssituation eller annat. Diakonen kan komma till slutsatsen att kyrkan eller att diakonen själv måste agera. Då är det av stor vikt att diakonen ser till att informera och samtala igenom den uppkomna situationen med sin kyrkoherde om möjliga handlingsalternativ (Naturligtvis inte det som meddelats under tystnadsplikt). När sedan

beslut tas till handling skall man inte stå ensam utan få uppbackning av framför allt kyrkoherden, men om möjligt också av arbetslaget.

I de församlingar som inte har någon diakon är det oftast prästen som har det diakonala ansvaret. Det kan också vara församlingspedagogen/församlingsassistenten. Församlingar på landsbygden, som inte har råd med en heltids diakon eller pedagog, kunde istället för att anställa utbildad personal, överväga att anställa diakon med pedagogutbildning som fackutbildning. Det finns rätt många diakoner med den grundkompetensen.

Mission

Kyrkan är till sitt väsen mission. Hon har ett uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni. Men det räcker inte att bara säga detta. I missionsuppdraget ingår också att i ord och handling ge det kristna vittnesbördet. På 1980-talet stod på församlingsexpeditionerna evangelisationspärmar liksom häften och böcker, som handlade om att ge ord åt sin tro. Det var viktigt att nå fram till samtal om trons verklighet. Men ordet evangelisation kändes belastat.

I stället kom begreppet mission in i kyrkoordningen som ansågs mer inklusivt. Inget fel i det. Alla företag som agerar på den globala arenan har "a mission", ett uppdrag. Men risken blev att mission som uppdrag var det som dröjde kvar och uppgiften att dela trons vittnesbörd kom i skymundan. Denna problematik märks inte bara i församlingsinstruktionerna utan avspeglar sig också i Svenska kyrkans internationella arbete, där trons vittnesbörd främst beskrivs som handling.

Det utmärkande för hur församlingarnas missionsuppdrag tecknas är att det mestadels förekommer inom den kyrkliga institutionens ram och i kyrkans lokaler. Däremot är det glädjande att se att det internationella arbetet inte dör ut. Förhoppningen är nu att det runt om i våra församlingar skall bildas internationella grupper till stöd för vår kyrkas arbete *Hela världen*. Och att de ses som församlingens grupp och en del av församlingens grundläggande uppdrag, inte ett specialintresse för några entusiaster.

Kyrkan är en, men smärtan är att vi är uppdelade i ett antal kyrkosamfund. Detta är ett hinder för mission. Svenska kyrkan har ekumeniska överenskommelser inom ramen för Borgåavtalet med anglikanska och lutherska kyrkor. Vi har ekumeniska avtal här hemma med Metodistkyrkan och senast nu med Svenska Missionskyrkan. Och vi har ett inomkyrkligt samarbetsavtal med EFS. Nya samtal har inletts med Svenska Baptistsamfundet.

Att vittna om sin tro sker alltmer i en mångreligiös och multikulturell kontext. Därför behövs en genomtänkt religionsteologi och en övning i religionsdialog. Bara några församlingar har pågående religionsdialog, mestadels i de större städerna. I Örebro är det mest tydligt och där finns också stiftets enda interreligiösa råd.

Frivillighet

Det kristna livet levs främst i nära relationer, i familj och på arbetet. Här prövas vi alla i konkret kristen kärlekstjänst. En uppgift och ett arbete skall utföras, men i varje hem och i varje hederligt arbete öppnas en möjlighet att vara till för andra. Kärlekens tjänst görs frivilligt. Kyrkan är på plats där det finns kristen människa med sitt vittnesbörd.

När detta är sagt, behöver vi reflektera ytterligare över begreppet frivillighet. En något snävare definition finns i en statlig utredning, SOU 1993:82 som anger att frivilligt arbete är ett oavlönat arbete som görs av fri vilja i ett organisatoriskt sammanhang, så att det kommer andra än den närmaste familjen till del. Det innebär att det är en insats inom en organisation, t.ex. kyrkan. Från stiftets sida har vi påbörjat ett medvetet arbete omkring frivilligfrågorna. Strängnäs stift är sedan 2004 medlem i Ideellt Forum och har också genom Södertälje Tveta församling stått som värd för två av de årligt återkommande konferenserna.

Den tid är över när vi kunde öka antalet anställda. Därför behövs vid nysatsningar fler frivilliga. Att få en uppgift kan tom vara inkörsporten till ett djupare engagemang i trons värld.

De områden som har flest frivilliga är diakoni och gudstjänst. Och det är diakonerna som är den kategori av församlingsanställda som oftast nämns i relation till frivilliga medarbetare. Nya uppgifter har troligen tillkommit på senare år, t ex sockenråd, medvandrare i katekumenatet, arbete med hemsidor... Men administrativa och pedagogiska uppgifter saknas! Finns det inte behov av det? Några uppgifter som "sticker ut" litet och som kan väcka nyfikenhet är t ex vara med i en förbönsgrupp, vara engagerad i lekmanaledda gudstjänster samt vara medhjälpare i sorgegrupper.

Samverkan med samhället på orten

Svenska kyrkan är folkkyrka. Det avspeglar sig bland annat i att det finns ett stort förtroendekapital hos befolkningen. Flertalet är medlemmar och därför inte förvånande att det finns en hel del samverkan. Många församlingar har ett gott samarbete med kommunen, kulturlivet och föreningarna på orten. Något mindre med idrottsrörelsen och ännu något mindre med det lokala näringslivet. En kyrkoherde sammanfattar mångas erfarenhet: "Vi samverkar hela tiden. Därför är det svårt att nämna någon utan att glömma andra." Två ytterligare kommentarer går i samma riktning: "Vi gör en hel del. Kanske mer än vi tror." eller "Kyrkan är en viktig del av samhället och vi blir ofta efterfrågade".

Vision

Jag vill sluta denna ämbetsberättelse genom att påminna oss visionen i vår nya stiftspastoral.

"Kyrkan i Strängnäs stift vill vara en kyrka som räcker evangeliet om Guds nåd till människan så att hon får del av den tro som bär, det hopp som befriar och den kärlek som aldrig förgår. Det är en kyrka som är fast förankrad i den apostoliska och allmänkyrkliga traditionen, firar

den söndagliga mässan som ett uttryck för den gemenskap som vill göra Jesus Kristus känd, lever i förändring och i dialog med sin historia, kämpar för rättvisa och solidaritet med allt skapat, är en tydlig röst i andliga, etiska och sociala frågor samt bevarar sin folkliga förankring och sitt förtroende i möten med människor i glädje och sorg.”

Avslutande bön

Ära vara Fadern och Sonen...